

УДК391(477):687.016

Олена ВІНОКУР

ВОЛИНСЬКИЙ ЕТНІЧНИЙ КОСТЮМ В ФОРМОТВОРЕННІ УКРАЇНСЬКОЇ МОДИ

Окреслено актуальну проблематику українського етнодизайну як виду художньо-проектного засобу, який оснований на мистецьких засадах автентичного волинського костюма та інноваційних технологіях дизайну одягу. Подано результати дослідження етнодизайну як відображення волинського етнічного костюма в формотворенні сучасної української індустрії моди, а, зокрема, можливість втілення волинських етномистецьких традицій при розробці та виготовленні різних видів сучасного українського одягу. Трендами останніх років стало повернення до етнічного волинського костюма у поєднанні з сучасними модними тенденціями одягу і провідними технологіями. Етнічні волинські мотиви знайшли відображення на прикладах творчих колекцій українських дизайнерів одягу.

Ключові слова: волинський етнічний костюм, етнодизайн одягу, сучасна індустрія моди, дизайнери одягу, модні тенденції, етностиль.

© О. ВІНОКУР, 2018

Протягом століть етнічний костюм формувався у системі символіки та у побутуванні регіонального одязу волинян. Все це впливало на мистецькі процеси в Україні. Актуальність нашого дослідження обумовлена важливістю вивчення відображення процесів формотворення етнічного волинського костюма в сучасних тенденціях моди, висвітлити традиції етнодизайну через взаємодію індустрії моди з інноваційними технологіями. Перспективність дослідження висвітлена у роботах сучасних дизайнерів одягу України.

Мета дослідження — відображення волинського етнічного костюма в формотворенні сучасної української індустрії моди.

Постають наступні завдання: проаналізувати формотворення волинського етнічного костюма; становлення етнічного костюма Волині поч. ХХ ст.; виявлення понять моди в костюмі та традиції в одязі; аналіз етноколекцій українських дизайнерів одягу; проаналізувати відображення волинського етнічного костюма в формотворенні сучасної української індустрії моди.

Серед використаних методів дослідження особливу увагу надамо таким методам, як: структурно-функціональний, історичної ретроспективи, описовий, прогностичний, а також враховані системні методи (зокрема, міждисциплінарні системні методи третього покоління) тощо.

Наукова новизна. У статті було всебічно обґрунтовано і опрацьовано матеріал зі становлення та формотворення етнічного волинського костюма в формотворенні сучасної індустрії моди. Після того ми систематизували цей матеріал та логічно виклали.

Вчені відзначають [3; 6; 5], що наприкінці ХІХ — на поч. ХХ ст. формування етнічного вбрання України відбувалось у двох основних формах: як домашнє ремесла та як організовані виробництва — промисли, пов'язані з ринком. На їх розвиток впливали наявність сировини, вигідне торгівельне та географічне розташування. З покоління в покоління передавався генетичний код художньої традиції та художня спадщина народу. Вивчення різних періодів розвитку та видів народного мистецтва проводили С. Мигаль, Л. Оршанський, А. Будзан, М. Драган, Ю. Легенький, Т. Кара-Васильєва, М. Криволапов, М. Макаренко, П. Мельниченко, К. Променицький, В. Тименко, В. Торканюк, Д. Тхоржевський, А. Хворостов та багато інших дослідників [9].

Розглядали етнодизайн як вектор формотворення сучасного українського одягу, — Т. Куратнік,

Р. Захарчук-Чугай, М. Драган, К. Кавас, С. Мигаль, М. Станкевич, В. Титаренко, В. Торканюк.

Фундаментальні розробки в напрямку перспективного розвитку етнодизайну здійснили такі провідні українські науковці, як Р. Яців, Є. Семененко, Є. Антонович.

Етнодизайн сьогодні є важливою складовою сучасного українського мистецтва, де поєднуються давні народні традиції з новітніми технологіями. Розвиток модних напрямів пов'язаний із етнічною ідентичністю. Етно-стиль є актуальним і, як правило, присутній під час показів колекцій одягу [8; 10].

Етнодизайн на сьогодні займає важливе місце у суспільному житті українців, заповнивши творчий простір вітчизняної індустрії моди. Етнічний волинський костюм привертає увагу талановитих художників-професіоналів сучасного одягу, як досконале естетичне явище культури, найбільш відповідне внутрішньому складу саме українського народу і, одночасно, як унікальний історичний досвід, потрібний для сучасної практики та для майбутнього. Митці розробляють колекції костюма для нових умов виробництва, використання споконвічного практичного досвіду українців, і це спонукає якомога глибше осмислити процес створення функціонально-досконалих і естетично вишуканих зразків традиційного етнічного вбрання, відчути, що з цього багатства можна взяти для сучасного життя. Відбувається взаємопроникнення професійної і традиційної творчості.

Відповідність традиційного волинського етнічного костюма (як результату багатовікової колективної творчості українського народу) умовам праці, можливість його легкого переходу від одного сезону до іншого (від зимового до осінньо-весняного або літнього комплексу); від повсякденного до святкового вбрання (шляхом додавання окремих деталей: знімних прикрас, вінків, вишуканих «Очіпків», яскравих, орнаментованих «запасок», посів) — робила його на той час «ідеологічним і пластичним матеріалом для створення одягу міста» [2].

Можемо констатувати, що багатовіковий етнічний досвід стає об'єктом ретельного вивчення, прогресивних пошуків, раціональних традицій з метою впровадження в процес створення сучасного костюма вищих досягнень мистецької спадщини [4].

За нашими дослідженнями, традиції одягу — це успадкування крізь попередні покоління навиків та

засобів формування одягу, у проявах форми, художнього рішення; перехід досвіду в покоління. Традиційний етнічний одяг набуває звичаєвих характеристик та уставів, що віддзеркалюються в поглядах, смаках, нормах українців. Український народ несе в собі відображення багатовікових традицій мистецтва.

На думку фахівців [1], композиція етнічного вбрання Волині є добре продуманою і логічно конструктивною та декоративною семіотикою взаємозв'язку полотнища вишивки, гармонійним суміщенням мережевих швів та частин вільного білого тла, які підкреслені декоративністю.

Варто зазначити, що формотворення орнаменту волинського одягу відзначається особливою самобутньою красою вираження сорочки. Найбільш рясно оздоблювались рукави. Композиції були як вишиті, ткани, розташовувались в горизонтальні смуги по всій довжині рукава; мали вигляд трьох вертикальних вишитих смуг додаткових елементів; горизонтальною смугою, геометричними та рослинними елементами розташовувались візерунки по верхніх частинах рукавів та полотнищу сорочки; розташування орнаменту лише у верхній частині рукавів тощо. По комірах та чохлах ми бачимо вишивку, відмінну за стилем, кольором, технікою від вишивки рукавів [1].

Звернемо увагу, що мода і традиції здаються поняттями несумісними і протилежними у своїй основі. Мода — явище інтернаціональне, знаходячись на пульсі свого часу, завжди є несподіваністю, новизною, запереченням того, що було вчора, устремлінням в майбутнє з урахуванням останніх досягнень індустріального розвитку. Традиції є, на протилежність моді, — явища культури усталені, відібрані віками, це мудрість і досвід народу, що бережливо передавався від покоління до покоління, від майстра до майстра, зберігаючи техніку кустарного виробництва, живий підхід ручної праці, багатство національної культури. Народні волинські традиції не випадково лягли в основу формування професійного моделювання, завжди є творчим джерелом при створенні направляючих колекцій. Практичний досвід підтверджує, що поєднання технічних досягнень, сучасних естетичних вимог і багатовікових народних волинських традицій створює найбільш широкі можливості для розвитку моделювання костюма сьогодні та розкриває перспективу для майбутнього [4].

Одяг сучасних українців повинен не лише відповідати потребам споживача, бути багатофункціональ-

ним, але й мати естетичне призначення. На сучасному етапі розвитку України виховання патріотизму є важливою складовою культури нашого народу, і тому дизайнери-модельєри намагаються в колекціях втілити етнокультуру українців.

Вітчизняні артисти, вбрані в костюми етнічного стилю, стають зразками в наслідуванні. Волинський етнічний костюм створює нові тенденції в українській моді. Найпоширенішими елементами, які перейшли з традиційного волинського одягу у дизайн, стає вишивка. Ускладнення технік з гаптуванням присутні на показах колекцій одягу. Вони чудово доповнюють вечірні та повсякденні вбрання. Етнічні хустки залишаються трендовими. Жінки увінчують свої зачіски кольоровими стрічками та яскравими плетіннями із вовни [7].

Варто зазначити, що сучасні дизайнери повсякчас створюють нові колекції в етностилі. Модельєри випускають також численну кількість різноманітних аксесуарів та прикрас. Особливо в цьому сезоні дизайнери пропонують колекції у волинському етностилі. Цікаво виглядають жіночі сумочки, клатчі з волинською вишивкою, пояси, оздоблені вишивкою бісером, хустки, шарфи, шалі, прикрашені етнічними малюнками. На особливу увагу заслуговує трансформований волинський віночок. Якщо традиційний вінок повинен був виконаний з символічних квітів, зі стрічками, — носили його лише молоді дівчата, то сучасний віночок — це обідок для волосся, оздоблений різноманітними штучними квітами (далеко не традиційними букетами, наприклад, трояндами, орхідеями), і прикрашає такий аксесуар не лише дівчат, але й дорослих жінок.

Етностиль одягу можливий для прояву творчості. А саме: загаптовані колготи і манікюр, виконані в стильовому волинському рішенні. Розшиту сучасну етнічну сорочку одягають із джинсовими брюками, та доповнюють вишивкою класичні ділові костюми. На сучасних ярмарках ідентичний одяг можна підібрати із сучасними майстрами, що відтворюють на родне волинське мистецтво [8].

Проводячи аналіз сучасних колекцій українських дизайнерів одягу, а саме: Л. Пустовіт, О. Караванської, Р. Богуцької, І. Каравай, І. Діл, Л. Кім, Я. Червінської, О. Даць, Kostelni, Л. Бушинської, І. Ігнатівської, SVITLO, Ю. Поліщук, В. Гресь, К. Шнайдер, О. Андреевої, О. Теліженко, Г. Ро-

жак та ін., ми можемо засвідчити, що у їх творчості поєднуються сучасні тенденції моди та українські етнічні волинські мотиви. Дизайнери у створенні нових колекцій використовують інноваційні технології у декоруванні та оздобленні костюма, а саме: сучасна орнаментация, машинна вишивка, лаковий розпис, тиснення, лазерна перфорація як перспективи трьохвимірного 3-d відтворення, мікро- та нанотехнології, ензимні технології тощо. Українські етнічні колекції одягу виконані із хорошою якістю, ідеальним кроєм та ексклюзивністю.

Український етнодизайн тісно пов'язаний з національною ідеєю. Етнодизайн українського вбрання стрімко розвивається. Все більше відомих українських та світових дизайнерів (З. Роудс, Д. Гальяно, Ж.-П. Готьє) звертаються до етнокультурної волинської спадщини в пошуках натхнення для своїх колекцій. Зараз в українських дизайнерів розвиваються нові підходи конкуренції зі світовими відомими брендами. Трендом останніх років стало повернення до українських етнічних звичаїв у поєднанні з сучасними модними тенденціями і технологіями. Етнічні волинські мотиви знайшли відображення на прикладах творчих колекцій українських дизайнерів одягу.

1. Кара-Васильєва Т. Українська вишивка / Т. Кара-Васильєва, А. Чорноморець. — Київ : Либідь, 2005. — С. 54—55, 82—83.
2. Красная нива. — Вип. 30. — 1924.
3. Криволапов М. Художня критика і проблеми осмислення мистецької спадщини / М. Криволапов // Мистецтво України. — Вип. 1. — Київ : Спалах, 2000. — С. 11—12.
4. Ніколаєва Т. Український костюм. Надія на ренесанс / Т. Ніколаєва. — Київ, 2005. — С. 289—296.
5. Тименко В. Професійна дизайн-освіта: теорія і практика художньої обробки деревини / В. Тименко, В. Сидоренко. — Київ : Педагогічна думка, 2007. — С. 288.
6. Український О. Прилучення учнів, дизайн-освіта / О. Український. — Вип. 1. — Київ, 2001. — С. 11—12.
7. Богомаз О. Український стиль в одязі: як виглядати елегантно [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.epochtimes.com.ua>.
8. Від шаровар до камуфляжу з вишивкою: сучасне етно від українських дизайнерів [Електронний ресурс]. — Режим доступу до ресурсу: <http://espresso.tv>.
9. Закономірності розвитку етнодизайну [Електронний ресурс] / В. Туташинський. — Режим доступу до ресурсу: <http://lib.iitta.gov.ua>.

10. Український стиль в одязі: як виглядати елегантно [Електронний ресурс] / О. Богомаз. — Режим доступу до ресурсу: <http://www.epochtimes.com.ua>.

Olena Vynokur

VOLYN ETHNIC COSTUME IN UKRAINIAN FASHION SHAPING

The article outlines the topical issues of Ukrainian ethnodesign, as a type of art-design tool based on the artistic principles of authentic Volyn costume and innovative design of clothing. The results of research of ethnodesign as a reflection of Volyn ethnic costume in the formation of the modern Ukrainian fashion industry, and in particular the possibility of implementation of the Volyn ethno-artistic traditions in the development and production of various types of modern Ukrainian clothing, are presented. Trends of recent years have been the return to the ethnic Volyn costume in combination with modern trendy clothing trends and leading technologies. Ethnic Volyn motifs are reflected on examples of creative collections of Ukrainian fashion designers.

Keywords: Volyn ethnic costume, ethnic clothing design, modern fashion industry, designers of clothing, fashion trends, ethnostyle.

Олена Вынокур

ВОЛЫНСКИЙ ЭТНИЧЕСКИЙ КОСТЮМ В ФОРМООБРАЗОВАНИИ УКРАИНСКОЙ МОДЫ

В статье обозначено актуальную проблематику украинского этнодизайна как вида художественно-проектного средства, основанную на художественных принципах аутентичного вольнского костюма и инновационных технологиях дизайна одежды. Представлены результаты исследования этнодизайна как отражение вольнского этнического костюма в формировании современной украинской индустрии моды, а возможность воплощения вольнских этнохудожественных традиций при разработке и изготовлении различных видов современной украинской одежды. Трендами последних лет стало возвращение к этническому вольнскому костюму в сочетании с современными модными тенденциями одежды и передовыми технологиями. Этнические вольнские мотивы нашли отражение на примерах творческих коллекций украинских дизайнеров одежды.

Ключевые слова: вольнский этнический костюм, этнодизайн одежды, современная индустрия моды, дизайнеры одежды, модные тенденции, этностиль.